

A román festőművészet remekei Pesten

„*Lumină și culoare – Colecția de artă Lucian Pop*”, vagyis „Fény és szín – Lucian Pop műgyűjteménye” címmel látható kiállítás május elsejéig Budapest XIV. kerületében, Zuglóban, a Román Kulturális Intézetben (Izsó u. 5.). Gabriela Matei igazgatónő a tárlat megnyitóján elmondta, hogy az utóbbi években a lehető legértékesebb alkotásokat próbálták bemutatni. Emlékeztetett az Erdélyi művészet és szellemiség rendezvényére, a kortárs román festők *Excelsior* elnevezésű csoportos kiállítására, valamint a rendszerváltás előtt Romániából Németországba kivándorolt, s azóta a bajor és a magyar főváros között „ingázó” Ingo Glass *Formák és színek a térben* című visszatekinthető tárlatára is.

A mostani, negyven képből álló válogatás Marosvásárhelyről (Târgu Mureș), Lucian Pop magángyűjteményéből érkezett. Pop úr a művek két és félhavi kölcsönzésén s szállításán túl a frissen megjelent, román-angol kétnyelvű – csaknem másfélszáz egész oldalas, színes másolattal kísért – tetszetős album kiadását is magára vállalta. A vaskos, 225 oldalnyi könyv sokkal több egy alkalmi tárlatkísérő kiadványnál, mert bevezető elméleti tanulmányai, részletes életrajzi ismertetései és világos műtárgyelemzései komoly tudományos kutatómunkán alapulnak.

A nagyszebeni (Sibiu, Hermannstadt) Brukenthal Múzeum művészettörténésze – Julia Mesea kiállításrendező idestova fél évtizede áll szoros szakmai kapcsolatban a műgyűjtővel, aki húszévnyi szenvedélyes szerzeményezés után mára mintegy háromszáz műkinccsel büszkélkedhet. Az utóbbi két évtizedben nagy lendületet vett Romániában a műkereskedelem – mondja. Forgalma csakúgy megsokszorozódott, mint a magángyűjtemények száma. A veleszületett minőségérzék, az ösztönös ráérzés mellett mind nagyobb szerepet kap az elméleti felkészülés, illetve a gyakorlati tapasztalat. Az olykor csupán vagyonbefektető gyűjtők egyre népesebb táborában Lucian Pop azok közé a kivételek közé tartozik, akik szívesen tárják kincseiket a szélesebb nyilvánosság elé. Ezért is vendégeskedhetett tőle tavalyelőtt és tavaly egy-egy nagyívű összeállítás – ugyancsak Julia Mesea rendezésében – a sok évszázaddal ezelőtt erdélyi százszok által alapított Barcaság (Țara Bârsei, Burzenland) nagyvárosaiban. A kiállított művek magas színvonala miatt tárlatával Brassóban (Brașov, Kronstadt) és Nagyszebenben is jelentős közönségsikert aratott. Az utóbbi városban, az egykori erdélyi szász gubernátor barokk palotájának homlokzatán Ștefan Luchian „Pierrot” című



Ioan Andreescu: Cserépkancsó mezei virágokkal – katalógusborítón és plakáton

franciás portréja volt a hatalmas, kifeszített hívókép. Az a mű, ami még a szakértők körében is friss felfedezésnek számít, hisz korábban, több mint ötven évig a híres brassói műbarát, dr. Coleanu otthonában rejtőzött.

A mostani, budapesti vendégeskedés óriásplakátján és az album borítóján Ioan Andreescu csendélete díszeleg („Cserépkancsó mezei virágokkal”). A vándortárlat falaira egy minden eddiginél változatosabb tallózás került, mely a XIX. század derekától napjainkig terjedő időszakból, térben az ország legtávolabbi sarkaiból, témáiban pedig a természeti tájaktól, városképektől a népi életképeken s aktokon át az arcmásokig és a csendéletekig válogat.

Az 1960-as évek Romániájának egységesítési és központosítási törekvése volt, hogy minden megyei múzeum hasonló képet adjon a régi és a modern román képzőművészetről. Így kerültek a nemzeti példaképnek kikiáltott Nicolae Grigorescu tucat számra ismételt falusi tájai, jelenetei és fekvő női aktjai (meg a későbbi másolatok és hamisítványok) az ország

kulturális központjaiba (kolozsvári diákkoromban például a „kincses város” képtárként működő főtéri Bánffy-palotájába is). Nos, Lucian Pop öntudatos gyűjtői gondolkodásmódjára jellemző, hogy az egykor megkerülhetetlen „festőfejedelemtől” egyetlen képet sem vásárolt. A mester későbbi pályatársának (csak névrokonának), Lucian *Grigorescu*nak viszont itt is látható a „Cassisi táj” című képe, amelyen az izzó napsütést impresszionisztikus kápráztatás idézi meg). A tájképek közt válogatva megemlíthetjük még Elena *Popea* szeles és felhős Tengerpartját; Paul *Scorțescu* Damaszkuszi negyedének házrengetegét madártávlatból; Samuel *Bogdanovici* nyüzsgő Arab vásárát; Ștefan *Popescu* Chioggiai alkonyát a rozsdavörös vitorlával; Rudolf *Schweitzer-Cumpăna* borús Szajna-hídját. Figyelemre méltó Nicu *Enea* Kikötője is a parton veszteglő halászbárkákkal; miként Paul *Sima* mértani konstruktivista Orvietója; Ion *Theodorescu-Sion* Kompozíciója román motívumokkal (a folyó menti dombtetőn templomerőddel, előtérben pihenő parasztasszonyokkal); avagy a kortárs Aurel *Dan* egyszerűsítésében is látványos Máramarosi sorozatát a gerendákból rótt, zsendelyes tetejű, négy fiatornyos havasi kápolnákkal meg a színes népviseletbe öltözött mocsárhegylakókkal. És mindezekkel korántsem teljes a felsorolás...

A müncheni akadémiához kötődő – ott tanuló és tanárkodó – festőkből szerveződött nyaranként az 1896-ban alapított nagybányai iskola, amelynek századéves ünnepe román és magyar földön is újra divatba hozta ezt a soknemzetiségű társaságot. E múltra érző hullám nemcsak a műkereskedelmi forgalmat fokozta, hanem a képek árait is feltornázta. A telepalapító *Hollósy* Simon korai, bajor időszakából való egy kisméretű, visszafogott földszínekkel festett „Interieur”, míg *Ziffer* Sándor erőteljes színvilágú „Csendélet kék pohárral” című vásznán a sokkal hangsúlyosabb zöld mázú „csecses” cserépkorsóval tereli magára a figyelmet. A pesti tárlat „magyar sarka” mellett a katalógusban sok más honfitársunk alkotása is helyet kapott a marosvásárhelyi alap-gyűjteményből. Egyebek mellett *Jándi* Dávid



Lucian Pop, Gabriela Matei, Iulia Mesea és Tudor Octavian (balról jobbra) a vernisszázsón

biblikus ihletésű Keresztlevétele, *Krizsán* János kerti szénaboglyái, *Mikola* András Nagybánya környéki folyópartja, *Bordi* András akvarell parkrészlete, *Páll* Lajos tehéncsordája székely góbéval, *Szécsi* András erdővel borított dombvidéke, vagy *Kuti* Dénes látványos mintákká tömörített közelképei mezei növénycsoportokról. A román mesterek nőalakjainak népes vonulatát *Fried* Pál előadás után vetkőző táncosnői, *Herrer* Cézár ülő asszonyokról készült oldalképei, *Bordi* András olvasó leánya és *Miklóssy* Gábor műtermében várakozó aktmodelljei folytatják.

Tudor *Octavian* bukaresti műkritikus a kezdettől részt vett tanácsaival a gyűjtemény formálásában, akárcsak a korábbi és mostani tárlatvezetők szerkesztésében és megírásában. A tavaly megjelent *Manualul colecționarului de artă în România* (A romániai műgyűjtő kézikönyve) című kötete az ottani gazdasági, társadalmi és kulturális közeget vizsgálja, amelyek szerint jelenleg meglehetősen mások, mint a magyarországiak. A műkereskedelem mai szereplői a 35-65 éves korosztályhoz tartoznak, ami gyűjteményeik arculatán is híven tükröződik. Szerinte Lucian Pop képzőművészeti anyaga egy kis „nemzeti galéria”, amely a maga nemében egyedülálló Romániában. Rákérdezésemre a példásan szerény tulajdonos visszafogottan nyilatkozott. Lehetnek mások is hasonló kincsek birtokában, csak eddig még nem kerültek reflektorfénybe – mondta. Ő mindenesetre azzal a kéréssel fordult a román kulturális minisztériumhoz, hogy műkincseivel ezentúl a közgyűjteményekhez hasonló nyilvános gyűjteményként állhasson az érdeklődők rendelkezésére. A nemrég kapott engedély felhatalmazása alapján azt tervezi, hogy egy hónappal a május elsejei budapesti zárás után Marosvásárhely szívében – a Piața Trandafiriloron (a Rózsák terén) található székhelyén – teljes gyűjteményét a nagyközönség elé tárja.



Interjú a műgyűjtővel a sajtóbejáráson

RKI Budapest felvételei